Jan Turtinen: Världsarvet villkor. Intressen, förhandlingar och bruk i internationell politik. Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm Studies in Ethnology, 1, 2006.

Jan Turtinens doktorafhandling, som forsvareddes i november 2006 ved Etnologiska Avdelningen, Stockholms Universitet, underkaster UNESCOs Verdensarvkonvention fra 1972 (*The Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*) og det tilhørende administrative apparat en kritisk analyse. Udgangspunktet for undersøgelsen er den konstatering, at Verdensarvkonventionen på globalt plan i løbet af de senere år er blevet genstand for stadig større interesse og tilslutning. (Verdensarvkonventionen er den af de internationale konventioner, som på internationalt plan har størst tilslutning, den er ratificeret af 182 lande ud af ca. 200 på verdensplan. Konventioner er folkeretlige aftaler, som de underskrivende lande forpligter sig til at implementere i deres nationale lovgivning).

Turtinens afhandling ligger i forlængelse af den forskning, der ser de internationale organisationer som udgørende en global institutionel struktur af indflydelsesrige aktører (Michael Barnett, Martha Finnemore m.fl.). I undersøgelsen ses UNESCO som repræsentativ for den rolle som væsentlig aktør i international politik, som bl.a. de nævnte sociologiske teoretikere tillægger de internationale organisationer. – En indflydelse/magtudøvelse over for stater, andre organisationer eller endog individer, som beror på skabelsen og udbredelsen af forestillinger om globale problemstillinger, og organiseringen af virksomheden for deres løsning gennem et administrativt, juridisk system. Her spiller Foucaults diskursanalytiske perspektiv en central rolle i for-

ståelsen af det internationale samfund som en arena for konstitueringen af diskurser og viden som grundlag for institutionsdannelser (det administrativt-juridiske system til regulering af praksis). I overensstemmelse hermed ses Verdensarvkonventionen som led i et større civilisatorisk projekt, som har mange fælles træk med skabelsen af nationalstaten som civilisatorisk projekt.

Afhandlingen analyserer, hvordan begrebet verdensarv er blevet til på grundlag af et universalistisk ideal om menneskehedens fælles arv, og hvordan det stadig skabes og omfortolkes på tværs af nationale interesser i forhandlingsprocesser, som involverer politiske og økonomiske aktører.

Turtinen ser den tiltagende opmærksomhed omkring Verdensarvkonventionen ikke kun som udtryk for UNESCOs dygtige markedsføring af Konventionens perspektiv (som meget kort kan koges ned til: fred i verden gennem respekt for andres kultur, og udbredelsen af forestillingen om et fælles ansvar for kultur- og naturværdier, og dermed styrkelsen af forestillingen om verden som ét sted, og menneskeheden som ét verdenssamfund – i overensstemmelse med Benedict Andersons teori om forestillede fællesskaber); men – og dette er det centrale i Turtinens undersøgelse: Verdensarvkonventionens voksende betydning kan ifølge Turtinen tilskrives udnyttelsen af Konventionen som et værktøj for andre politiske, økonomiske og markedsrelaterede internationale, nationale, regionale og lokale interesser.

Til belysning af den dimension undersøger Turtinen forholdet mellem normer og konkret praksis i implementeringen af Konventionen, og påviser en ofte modsigelsesfuld praksis, som hviler på forhandlinger mellem parter med forskellige interesser, som tydeligst kommer til udtryk i forhold til nomineringerne til

134 Verdensarvlisten. Her er ofte tale om stærkt modstridende interesser – i forhold til f.eks. national suverænitet, økonomisk vinding i kraft af turisme, hvilket kan være i strid med urbefolknings rettigheder, eller fremme af en national interesse i at opnå international prestige (gennem nominering til listen). De cases, som Turtinen bruger som grundlag for sin argumentation – bl.a. Sydafrikas nominering af Robben Island, Frankrigs nominering af Loire-dalen inklusive atomkraftværket dér, og Sveriges nominering af Höga Kusten, af-dækker grænserne for begrebets indhold. Case-studierne bygger på førstehåndskendskab til forhandlingsprocesserne i kraft af feltarbejde i UNESCOs administrative system i forbindelse med nomineringer til Verdensarvlisten.

En vigtig konklusion af Turtinens arbejde er, at Verdensarvkonventionen og dens tilhørende administrative apparat ikke kun kan betragtes som et elitært, kosmopolitisk, identitetspolitisk og civilisatorisk projekt – og i den forstand undertrykkende i kraft af, at stater socialiseres til at acceptere visse normer og institutionaliserede løsninger af internationalt definerede problemstillinger. Tværtimod, hævder Turtinen, er "Verdensarven" et heterogent projekt – åbent for en kompleksitet, som systemet formår at håndtere. Konventionen og den tilhørende Verdensarvliste er ikke blot et vellykket antikvarisk projekt, det vigtigste er i følge Turtinen Konventionens potentiale som en mulighedsskabende institution, som ikke alene er betinget af accept på et overordnet statsligt og regionalt plan, men som simpelthen ikke fungerer uden lokal accept. Udover at Konventionen er redskab for en alment accepteret bevaringspolitik, er den også redskab for en række attraktive mål. Turtinens undersøgelse viser, at den fortsatte proces i tolkningen /definitionen og beskyttelsen af

kultur- og naturressourcer i stigende omfang har karakter af samarbejde og forhandlinger på tværs af interesser. Fællesnævneren – for de tilsyneladende modstridende interesser – er opfattelsen af kultur- og naturarv som en ressource, som både rummer antikvariske mål (bevaringsinteresser), og politisk-økonomiske mål (udviklings- og markedsrelaterede interesser). Den status, som tilskrives steder og monumenter på Verdensarvlisten som særligt udpegede i et globalt hieraki af kultur- og naturarv, er en så attraktiv ressource, at den i sig selv tilskynder til og fremmer et kreativt og mulighedsgenererende samarbejde mellem forskellige interesser, selv om de er vævet ind i en kompliseret struktur af andre end antikvariske problemstillinger. I den betydning er UNESCOs Verdensarvkonvention grundlag for samarbejde og aktiviteter som forbinder stater, institutioner og lokale aktører.

Turtinens undersøgelse er ikke alene et vigtigt bidrag til forståelsen af Verdensarvkonventionens skiftende og meget forskelligartede funktionsniveauer; den belyser også de mekanismer, der styrer de skiftende betydninger, der tilskrives kultur- og naturarv i nutidens globaliserede samfund, og de mange interesser, der er involverede i den 'forhandlings' proces. De langtrækkende perspektiver i Turtinens arbejde er derfor også eksemplificeringen af, hvordan globalisering foregår i samarbejdsprocesser over grænser, mellem stater, institutioner, organisationer, og lokale aktører.

Beate Knuth Federspiel, lektor, Kunstakademiets Konservatorskole.

*Adresse: Esplanaden 34, 1263 København K,
33 74 47 64. E-mail: bkf@kons.dk,
www.kons.dk*